

SPANGEN MOET NEGATIEVE SPIRAAL DOORBREKEN

ANS REKERS

Van Alphenstraat/Bellamyplein. Bron: Projectbureau Spangen

"Van het trotse Spangen is weinig meer over..." "...voorheen in het teken van de verheffing der arbeidersklasse; nu een toevluchtsoord voor paupers". "Ik ben bang", zegt de jonge huisvrouw. Ze heeft spijt als haren op d'r hoofd dat ze hier is komen wonen... "Natuurlijk wist ik gelijk al dat Spangen een mindere buurt was, maar een achterbuurt is het pas sindsdien geworden". Toch komt ze niet weg "...ik zit hier gevangen, zegt ze"¹.

Bovenstaand citaat is afkomstig uit het artikel "Les Miserables" in de Haagse Post van 6 januari 1990, waarin de onderklasse van Nederland in beeld wordt gebracht. Een verhaal waarbij je de ogen nauwelijks droog kan houden. Hoewel de namen van de betrokkenen veranderd zijn, mocht dit geluk de wijk Spangen niet ten deel vallen. Hierdoor levert de Haagse Post met dit subjectieve verhaal een actieve bijdrage aan het versterken van het negatieve imago van de wijk. Is Spangen nu werkelijk zo slecht? In dit artikel wordt op deze vraag nader ingegaan.

De informatie is gebaseerd op een onderdeel van een verkennend onderzoek naar de woonmilieuwaardering van de inwoners van deze wijk².

SPANGEN

Spangen is een door water en spoor geïsoleerde woonwijk in Rotterdam west, tegen de grens van Schiedam. In 1919 begon men met bouw van de wijk. Deze onderscheidde zich van andere wijken door de unieke stedenbouwkundige structuur en veel gemeentelijk woningeigendom. De doelgroep was de lagere ambtenarij en de gegoede arbeidersklasse. Bij de aanvang van de stadsvernieuwing in 1982 was het grootste deel van deze doelgroep niet meer in Spangen te vinden. Spangen behoort tot de tweede ring stadsvernieuwingengebieden waar de gemeente Rotterdam in 1980 mee begonnen is, nadat de stadsvernieuwing in de oudere, meer centrumwijken goed op gang was gekomen. Ten tijde van het onderzoek was ongeveer een kwart van de woningen gerenoveerd. De wijk kent in vergelijking met Rotterdam als geheel veel jongeren,

éénoudergezinnen, maar ook volledige gezinnen met kinderen. Het aandeel allochtonen ligt relatief ook hoger en schommelt sinds 1982 rond de 40%. Over het algemeen is het sociaal economisch niveau van de bevolking relatief laag, er wonen veel uitkeringsgerechtigden en het inkomen en het opleidingsniveau ligt laag.

DE WAARDERING

Spangen is te kenmerken als een minimum choice buurt; het (goedkope) woningaanbod is praktisch het enige vestigingsmotief. Is nu echter iedereen ontevreden over de wijk en is het beeld dat de Haagse Post schetst reëel? Uit de enquête van het onderzoek komt naar voren dat Spangen gewaardeerd wordt als een rustige woonwijk op niet al te grote afstand van het centrum en andere locaties met een goed voorzieningenaanbod. Men heeft wel de lusten, maar niet de lasten van het centrum. De algemene negatieve aspecten van de wijk betreffen de verpaupering en de vervuiling (deels inherent aan de stadsvernieuwing) en het gebrek aan groenvoorzieningen. Om de tevredenheid over de wijk in combinatie met de wens tot verhuizen dan wel blijven beter te kunnen schetsen is in het onderzoek een typologie opgezet. Hoewel zeer tentatief, geeft dit wel enigszins een trend van de ontwikkelingen. In de typologie worden vijf typen onderscheiden: de tevreden blijvers, de tevreden verhuisgeniegnen, de neutraal ten opzichte van de wijk staande verhuisgeniegnen, de ontevreden blijvers en de ontevreden vertrekkers. De eerste twee typen bezitten in vergelijking met de andere typen over het algemeen een relatief lagere sociaal-economische status. Een

Straatgevel na stadsvernieuwing. Bron: Projectbureau Spangen

deel van de inwoners van Spangen waardeert dus wel degelijk de eigen woonbuurt. Wel blijkt dat mensen met een sociaal-economisch hogere positie meer uit Spangen willen verhuizen. Zij hebben hiertoe ook meer mogelijkheden dan de mensen die niet willen (of niet kunnen) verhuizen. De relatief kansarmen blijven, mits ze een woning van een redelijke kwaliteit bezitten, de relatief kansrijken willen vertrekken. De gevolgen van sociale stijging op de wijkwaardering zijn niet onderzocht. Verwacht kan worden dat het aspiratiebeeld een bijstelling ondergaat.

TOEKOMST

Probleem waar het beleid mee geconfronteerd wordt is hoe de aandacht te verdelen. Moet zij zich gaan richten op mensen die daar prettig wonen, of moet zij zorg dragen voor sociaal economische menging? Deze menging zou dan wel binnen dezelfde groepen gerealiseerd moeten worden, mensen die rustig willen wonen op niet al te grote afstand van het centrum. Een 'goud randje' van goedkope koopwoningen kan hiertoe een van de middelen zijn. Voorwaarde is wel dat de negatieve aspecten van de wijk, zoals de verpaupering, aangepakt worden, maar dit gaat in zijn algemeenheid op. Richt men zich uitsluitend op mensen die daar prettig wonen, dan kan een concentratie ontstaan van mensen met een laag sociaal economisch niveau. Dit hoeft op zich geen probleem te zijn. Wel kan, zeker gezien het feit dat mensen die niet zelf voor Spangen gekozen hebben, een gevaar voor stigmatisering ontstaan. Dit kan als een zelfversterkend proces gaan werken, iets dat de verpaupering kan verergeren. Eenzijdige berichtgeving als in de Haagse Post zal in ieder geval bijdragen tot vergroting van het stigma van Spangen.

Ans Rekers is afgestudeerd sociaal-geograaf en werkzaam bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen in Utrecht.

1. A. Kok: *Les Miserables*. Haagse Post, 6 januari 1990.
2. A.M. Rekers, *Stadsvernieuwing en woonmilieuwaardering*. Een verkennend onderzoek in de wijk Spangen, Rotterdam. Scriptieverslag van een stage bij Volkshuisvesting, Afdeling Onderzoek, Gemeente Rotterdam, 1988.